

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Ennan Ruslan LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE: INTERNATIONAL EXPERIENCE	232
Кирилюк Алла Володимирівна ВІЗУАЛЬНА САМОПРЕЗЕНТАЦІЯ ТА ВІРТУАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ У ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	235
Мартинюк Іван Вікторович ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИВАТНИХ І ПУБЛІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ У ПАТЕНТНОМУ ПРАВІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	238
Hrytsenyuk Vladyslav Oleksandrovych THE CONCEPT OF LEGAL PROTECTION OF MULTIMEDIA WORKS IN THE SYSTEM OF COMPLEX OBJECTS OF COPYRIGHT	243
Здирко Єлизавета Михайлівна ДО ПИТАННЯ ПРАВОМІРНОСТІ ВИДАЛЕННЯ МЕТАДАНИХ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ТА ДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	246
Ларіонов Владислав Сергійович ПРАВО НА ЦИФРОВИЙ ОБРАЗ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	249
СЕКЦІЯ 16. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА І ПРОЦЕСУ	
Подцерковний Олег Петрович ЩОДО РИЗИКІВ НАДМІРНОЇ ЛЕГІТИМАЦІЇ LEX CRYPTOGRAPHICA ТА СУБ'ЄКТІВ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ВІРТУАЛЬНИМИ АКТИВАМИ	254
Войнарівський Микола Миколайович ПОТРЕБ ПОДОЛАННЯ ДЕФІЦИТУ АНТРОПОЦЕНТРИЧНОГО ПІДХОДУ В ПУБЛІЧНО- ПРАВОВИХ СПОРАХ ЗА УЧАСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	257
Гофман Олександр Рудольфович ЩОДО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	261
Добровольська Володимира Володимирівна ЩОДО ГОСПОДАРСЬКО-ДОГОВІРНОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	263
Зама Антоніна Олександрівна РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ: ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ ПОЗОВУ ПРО ВИЗНАННЯ	266
Квасніцька Ольга Олексіївна КРИЗА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В МІСТОБУДУВАННІ: ЯК БЕЗДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУЦІЙ ЛЕГАЛІЗУЄ ЗНИЩЕННЯ ІСТОРИЧНИХ АРЕАЛІВ МІСТ	269
Артюмов Дмитро Володимирович ЩОДО НАКАЗНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	272
Будзар Павло Степанович ЩОДО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	274
Зарічанський Григорій Віталійович ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ СМАРТ-КОНТРАКТУ	277
Неділько Сергій Миколайович ЩОДО ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВЗАЄМНИМ СТРАХУВАННЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	279
Попович Павло Олександрович ЩОДО ЗАСТАВИ МАЙБУТЬОГО ВРОЖАЮ (ПЕРЕДЕКСПОРТНОГО ФІНАНСУВАННЯ) ЯК МАЙНОВОГО НЕПОІМЕНОВАНОГО ЗАСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	282

URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8ebe5c68-5765-4989-9dad-30ae0d86b725/content>

6. Олешко О. М. Поняття та сутність позову про визнання права власності. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Вип. 3. Ч. 1. С. 294–299. DOI: 10.24144/2788-6018.2025.03.1.44

7. Скриннікова К. О. Деякі питання визнання права як способу захисту права власності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 5. С. 181–185. DOI: 10.32782/2524-0374/2024-5/41

8. Sporrang and Lönnroth v. Sweden : judgment of the European Court of Human Rights of 23 September 1982 in applications Nos. 7151/75 and 7152/75. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57580>

9. Beyeler v. Italy : judgment of the European Court of Human Rights of 5 January 2000 in application № 33202/96. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58832>

10. Broniowski v. Poland : judgment of the Grand Chamber of the European Court of Human Rights of 22 June 2004 in application № 31443/96. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61828/>

Ключові слова: принцип верховенства права, принцип правової визначеності, господарське судочинство, позов про визнання права власності, способи захисту прав, судова практика.

Key words: rule of law principle, principle of legal certainty, economic court proceedings, claim for recognition of ownership, remedies for the protection of rights, judicial practice.

Квасніцька Ольга Олексіївна

Національний університет «Одеська юридична академія»,

доцент кафедри господарського права і процесу,

кандидат юридичних наук, доцент

КРИЗА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В МІСТОБУДУВАННІ: ЯК БЕЗДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУЦІЙ ЛЕГАЛІЗУЄ ЗНИЩЕННЯ ІСТОРИЧНИХ АРЕАЛІВ МІСТ

Сьогодні, коли ми говоримо про захист культурної спадщини, ми часто фокусуємося на недосконалоості законодавства, несанкціонованих діях недобросовісних забудовників та руйнації нашої спадщини масованими атаками росії – країни-агресорки, яку ми безмовно маємо відновити за рахунок прибутків від заморожених суверенних активів РФ у країнах Заходу. Проте майже за дужками залишаємо дискусії щодо публічного управління охороною культурної спадщини.

Між тим, знищення пам'яток архітектури в історичних ареалах українських міст – це насамперед наслідок глибокої інституційної дисфункції, свідомої бездіяльності та саботажу з боку органів публічної влади та місцевого самоврядування. Ми стикаємося з феноменом, коли управлінський «параліч» стає головним інструментом легалізації знищення історичного простору. Яскравим, і, на жаль,

трагічним індикатором цієї кризи є ситуація, що розгортається в Одесі довкола комплексу на Французькому бульварі, 10. На цій території розташовані дві унікальні пам'ятки: будівля старовинного Пивзаводу (початок XX ст.) та Склади удільного відомства (1895 р.), зведені за проектом видатного архітектора Лева Влодека. На прикладі цього кейсу, де нинішній власник ТОВ «КАПЛОР 7» (який набув права власності на майновий комплекс «Одесавинпром» ще у 2021 році в рамках малої приватизації) в 2026 року, попри умови договору купівлі продажу, якими передбачалося укладення охоронного договору на пам'ятку культурної спадщини (п. 7.9.) та дотримання вимог чинного законодавства щодо охорони культурної спадщини (п. 7.10) [1], у 2026 р. вже встиг умисно пошкодити важкою технікою будівлі-пам'ятки. Ба більше, власник намагається оскаржити розпорядження та приписи Департаменту культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини Одеської обласної державної адміністрації щодо укладення охоронного договору.

Даний кейс дозволяє нам прослідкувати три рівні інституційної бездіяльності, які утворюють замкнене коло безвідповідальності: конфлікт між державним та місцевим рівнями управління.

Перший етап легалізації знищення починається з управлінських прогалин на етапі відчуження майна регіональним відділенням Фонду державного майна України (ФДМУ). Профільний департамент обласного рівня свого часу погодив відчуження цих історичних будівель, але при цьому проігнорував свій прямий обов'язок: не забезпечив розробку облікової документації та не ініціював занесення об'єктів до Державного реєстру нерухомих пам'яток України відповідно до Порядку обліку об'єктів культурної спадщини (затвердженого Наказом Міністерства культури України від 11 березня 2013 року № 158). Як наслідок, новий власник отримав можливість у судовому порядку (справа № 420/28529/25) ставити під сумнів належність складських приміщень за адресою Французький бульвар, 10 до пам'ятки культурної спадщини «Склади удільного відомства, 1895 р.», а суд, своєю чергою, констатувати наявність низки неузгодженостей щодо обліку об'єктів культурної спадщини та порушення принципу належного врядування [2]. Поряд із цим, прийнявши рішення про приватизацію цілісного майнового комплексу, органи державної влади (регіональне відділення ФДМУ) та органи охорони культурної спадщини залишили поза увагою пам'яткоохоронного законодавства багатокілометрові винні погребі. Вони мали б стати національною пам'яткою виноробної галузі Одеського регіону, адже відповідають усім критеріям автентичності, інженерної унікальності, зберегли свої первісні конструктивні та просторові рішення й мають високу історичну цінність. А наразі знаходяться під загрозою забудови та знищення.

Отже, подолання окресленої інституційної кризи неможливе без переосмислення ролі держави через призму сучасних правових та управлінських доктрин. Зокрема, базовою має стати доктрина суспільної довіри, згідно з якою держава та органи місцевого самоврядування виступають не як абсолютні власники майна,

а як довірчі власники, що зобов'язані зберігати культурну та історичну спадщину для майбутніх поколінь.

У контексті малої приватизації (як у випадку з майновим комплексом «Одесавинпром») продаж об'єкта без належно оформленої облікової документації є прямим порушенням цієї доктрини та принципів належного врядування, оскільки комерційний інтерес ставиться вище за публічний.

Для усунення правових колізій та запобігання легалізації знищення історичних ареалів, культурної спадщини, ігнорування комплексних охоронних зон через управлінську бездіяльність, нагальним є впровадження принципу «автоматичної охоронної відповідальності», за яким перехід права власності на історичні будівлі чи їхні залишки має автоматично накладати на нового власника охоронні зобов'язання, незалежно від факту фізичного підписання паперового договору. Крім того, пропонується імплементувати такі зміни до чинного законодавства:

У сфері приватизаційного законодавства (зміни до Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна») встановити імперативну заборону на включення до переліків об'єктів, що підлягають приватизації, цілісних майнових комплексів, які містять будівлі з ознаками об'єктів культурної спадщини, до моменту виготовлення повної облікової документації, занесення їх до Державного реєстру нерухомих пам'яток України та розробки проекту охоронного договору.

Закріпити на рівні закону норму, згідно з якою умисне пошкодження, руйнування або здійснення несанкціонованих будівельних робіт на приватизованому об'єкті культурної спадщини (його частині) є істотним порушенням умов договору купівлі-продажу. Це має слугувати безумовною підставою для розірвання договору в односторонньому порядку (за ініціативою ФДМУ з поверненням об'єкта у державну власність без компенсації власнику вартості здійснених невіддільних поліпшень).

У сфері земельного законодавства (зміни до Земельного кодексу України та Закону України «Про охорону культурної спадщини»): доповнити ст. 150 Земельного кодексу України (Землі історико-культурного призначення) нормою, яка забороняє органам місцевого самоврядування приймати рішення щодо формування земельних ділянок, відведення або зміни їх цільового призначення під об'єктами спадщини (в межах історичних ареалів) до затвердження науково-проектної документації та встановлення меж і режимів використання охоронних зон.

Внести уточнення до земельного та пам'яткоохоронного законодавства щодо нерозривності правового статусу земельної ділянки та підземних історичних інженерних споруд. Передача землі в оренду під нове будівництво має бути унеможливлена, якщо такі роботи загрожують цілісності підземних структур (наприклад, історичних винних погребів), які мають підтверджену історичну цінність.

Список використаних джерел:

1. Договір купівлі-продажу об'єкта малої приватизації цілісного майнового комплексу «Одесавинпром» від 12 жовтня 2021 року, укладений між Регіональним відділенням Фонду державного майна України по Одеській та Миколаївській областях та ТОВ «КАПЛОП 7». URL: <https://prozorro.sale/planning/UA-PS-2021-08-19-000084-2-21/> (дата звернення: 03.04.2026)

2. Рішення Одеського окружного адміністративного суду від 10.11.2025 р. справа № 420/28529/25 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131662269> (дата звернення: 06.04.2026.)

Ключові слова: публічне управління, містобудування, охорона культурної спадщини, історичні ареали, належне врядування, доктрина спільної довіри.

Key words: public administration, urban planning, cultural heritage protection, historic areas, good governance, doctrine of shared trust.

Артьомов Дмитро Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права і процесу*

ЩОДО НАКАЗНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ГОСПОДАРЬСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ

Наказне провадження є самостійною, спрощеною формою господарського судочинства, спрямованою на швидкий та ефективний захист прав кредитора у справах про стягнення грошової заборгованості за безспірними вимогами, а його специфіка полягає в безвикличності сторін та відсутності судового засідання, що мінімізує судові витрати та навантаження на систему. У літературі його визначають як «самостійний, спрощений та особливий вид цивільних проваджень, де заявник доказує судові документальними доказами, право вимоги до боржника, який не виконує зобов'язань з договору чи за законом. Цей вид проваджень має на меті якомога швидше вирішити матеріальне право стягувача» [1, с. 120]. Також, «видача судового наказу нерідко стає лише першим кроком у вирішенні спору між заявником та боржником» [2, с. 117], а «ознака документарності наказного провадження підтверджує те, що йдеться про очевидність та переконливість доказів з боку стягувача [3, с. 437].

Для наказного провадження притаманним є критерій «безспірності» як процесуальний фільтр, адже ключовою проблемою залишається ідентифікація безспірності вимоги. На відміну від позовного провадження, де спір про право вирішується судом по суті, наказне провадження базується на документальному підтвердженні відсутності заперечень з боку боржника на момент подання заяви. Будь-яке заперечення боржника, висловлене у заяві про скасування наказу, автоматично нівелює безспірність, що є гарантією права на справедливий